

1983, 19. července – Sdělení VONS č. 331 „Odsouzení františkánských kněží“ o soudním jednání s Jiřím Mazancem a Františkem Pometlem u Okresního soudu Plzeň-město a jejich odsouzení pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi k nepodmíněným trestům odnětí svobody.

Ve dnech 13. až 14. 7. 1983 proběhlo u OS v Plzni¹ soudní řízení s františkánskými kněžími P. Jiřím Mazancem,² pětapadesátiletým administrátorem v Holýšově, a P. Františkem Michaellem Pometlem,³ pětáctýřicetiletým kaplanem v Plzni,⁴ kteří jsou ve vazbě od konce března v souvislosti se zásahem proti františkánskému řádu (viz sdělení VONS č.)⁵. Obžaloba je vinila z porušení § 178 tr. z. (= maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi)⁶, kterého se měli dopustit údajně tím, že se podíleli na vydávání Serafínské cesty, náboženského samizdatového časopisu s výlučně náboženskou tematikou, který rozšiřovali pro potřeby františkánských laiků ve velmi úzkém okruhu.⁷ Dále je obžaloba vinila, že připravili ke vstupu do františkánského řádu jednoho novice.⁸ Obžaloba vychází ze špatné interpretace zákona 218–219/49 Sb.,⁹ které naopak předpokládají existenci řeholí. Řehole nebyly nikdy oficiálně zrušeny, pouze je násilně zakazována jejich činnost. Tento postup nemá žádný právní podklad, tudíž přijímání nových členů nelze posuzovat jako trestné. Třetí bod obžaloby je vinil, že sloužili soukromě v jednom bytě mši pro kněze se státním souhlasem. Celá obžaloba vychází z nesprávné a ničím neodůvodnitelné interpretace zákonů 218–219/49 Sb. Nikoliv zákon, ale výklad se stává východiskem pro posuzování činnosti obžalovaných podle § 178. V důsledku toho je aplikace tohoto způsobu tak široká, vágní, že záleží pouze na libovůli orgánů činných v trestním řízení, zda označí činnost jako trestnou, či nikoliv. Bohužel tak jednají i soudní orgány, jejichž rozhodnutí má ovšem neblahé konkrétní důsledky. I v tomto uznal soud obžalované vinými a odsoudil oba duchovní k nepodmíněnému trestu odnětí

svobody: P. Mazance na 8 měsíců a P. Pometla na 6 měsíců.¹⁰ Prokurátor se proti rozsudku ihned odvolal a požadoval tresty vyšší. Oba obžalovaní jsou vážně nemocní – P. Mazancovi hrozí třetí infarkt a P. Pometlo trpí metabolickými obtížemi. Současně soud rozhodl o jejich propuštění z vazby, vzhledem ke stížnosti prokurátora však rozhodnutí nenabýlo právní moci a oba obžalovaní zůstávají i nadále ve vazbě.

Skutečným důvodem odsouzení je snaha státních orgánů exemplárně odradit od aktivní duchovní činnosti ostatní členy řeholí, které přes desetiletí pronásledování nadále trvají a jejich duchovní orientace stále poutá zájem mladých věřících.

Informace o Chartě 77, r. 6, 1983, č. 7, s. 9.

POZNÁMKY

¹ Správně Okresní soud Plzeň-město.

² Občanským jménem Josef Mazanec, Jiří je jeho jméno řeholní.

Na osobu Josefa Jiřího Mazance byl roku 1972 zaveden spis nepřátelské osoby III. kategorie, reg. č. 16181, který byl v roce 1989 skartován. Roku 1980 byl zaveden signální svazek s krycím jménem „Rohlík“ a reg. č. 24870, který je dnes uložen in: ABS, f. Archivní protokol operativních svazků statisticko-evidenčního odboru Krajské správy SNB Plzeň, arch. č. 9334. V roce 1954 byl v procesu s kněžími a řeholníky odsouzen na pět let, viz NĚMCOVÁ, Zuzana: *Čeští františkáni v době komunismu se zaměřením na 50. léta*, diplomová práce Katedry církevních dějin Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2008, s. 68–71. Stručný biogram J. Mazance viz na stránkách Místního bratrského společenství bratří a sester Sekulárního františkánského řádu v Plzni, <http://www.mbssfrplzen.estranky.cz/clanky/z-naseho-spolecenstvi/vzpominka-na-patera-jiriho-mazance-ofm.html> [28. 3. 2014].

³ Občanským jménem František Pometlo, Michal je jeho jméno řeholní.

Na osobu Františka Pometla byl veden Krajskou správou SNB Hradec Králové od roku 1962 osobní svazek, reg. č. 5808, arch. č. 1974, který byl převeden do skupinového svazku, reg. č. 5807, arch. č. 946819, dnes in: ABS, f. Archivní protokol operativních svazků Správy StB Ústí nad Labem, Hradec Králové, útvar SOUS ASS MV ČR). Za své náboženské aktivity byl začátkem 60. let odsouzen k ročnímu nepodmíněnému trestu odnětí svo-

body. V roce 1974 byl vysvěcen na kněze. Roku 1980 byl zaveden signální svazek s krycím jménem „Smeták“, reg. č. 24871, v roce 1984 byl přeregistrován na spis nepřátelské osoby, reg. č. 27220, arch. č. 9278, a o dva roky později archivován, dnes in: ABS, f. Archivní protokol operativních svazků statisticko-evidenčního odboru Krajské správy SNB Plzeň). Stručný biograf Františka Pometla viz na stránkách Farnosti Panny Marie Sněžné v Praze, <http://www.pms.ofm.cz/michal.html> [28. 2. 2014].

- ⁴ Dne 27. 3. 1983 bylo zahájeno vyšetřovatelem StB Krajské správy SNB Plzeň kpt. Františkem Bradou trestní stíhání pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, neboť „*v průběhu několika posledních let je zjištěno v Západočeském kraji vydávání, rozšiřování a rozmnožování nelegálních náboženských tiskovin*“. Trestní stíhání přímo J. Mazance a F. Pometla pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178 tr. zák. zahájil vyšetřovatel StB kpt. Brada usneseními z 29. 3. 1983. Skutková podstata trestného činu měla být naplněna vydáváním, rozmnožováním a rozšiřováním nelegálních náboženských tiskovin a zapojením do (v ČSSR nepovoleného) řádu sv. Františka, čímž obvinění údajně vykonávali činnost, „*kteřá je v rozporu s posláním duchovního římskokatolické církve v ČSSR*“.

Ve dnech 27. a 28. 3. 1983 byly provedeny u obou obviněných domovní prohlídky. Při prohlídce farního úřadu v Holýšově, kde působil Mazanec, bylo zabaveno okolo dvou set položek zejména náboženské literatury vydávané v cizině. Při prohlídce v bytě Františka Pometla v Plzni, plzeňského arciděkanství a farního úřadu Plzeň-Litice bylo zabaveno celkem 102 položek obdobného charakteru. Domovní prohlídka proběhla též u Marie Pechanové, vystupující v případě jako svědkyně, v jejímž bytě se konaly soukromé bohoslužby celebrowané oběma obviněnými. Zde bylo zabaveno celkem 94 položek. Krajská správa SNB požádala dne 22. 4. 1983 o odbornou expertizu Sekretariát pro věci církevní Ministerstva kultury ČSR. Tato expertiza měla odpovědět na otázky, zda je v ČSSR povolena činnost řeholních řádů, zda je povoleno pořádat soukromé mše a dále posoudit předložené zabavené materiály. Ve vyjádření z 11. 5. 1983 se v prvním bodě Sekretariát pro věci církevní odvolal na § 14 zákona č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, na jehož základě bylo podle názoru Sekretariát pro věci církevní dodržování řehole soukromou záležitostí a činnost řeholních komunit se nezakládá v ČSSR na žádném právním postavení. K druhému bodu bylo v expertize uvedeno, že soukromé mše lze konat podle směrnice Ministerstva kultury ČSR č. 11662/75-VII ze 30. 6. 1975 jen s povolením příslušného církevního tajemníka. Mezi zabavenými tiskovinami byly nejzávadnějšími shledány leták z roku 1982 týkající se vytváření podzemní církve, leták zaměřený proti Sdružení katolických duchovních Pacem in terris a práce Karla Kaplana *Stát a církev v Československu 1948–1953*.

- Většina zajištěné literatury byla 27. 5. 1983 Mazancovi i Pometlovi vrácena, předmětem vyšetřování zůstalo celkem 21 položek zajištěných u Mazance a 46 položek zajištěných u Pometla. Usnesením Okresního soudu Plzeň-město z 26. 11. 1985 propadly tyto věci státu a byly zničeny v kotelně NVÚ Plzeň-Bory. Protokoly o provedení domovních prohlídek vypracované příslušníky odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Plzeň a všechna další výše citovaná usnesení jsou uložena in: ABS, vyšetřovací spis k případu Josefa Mazance a Františka Pometla, sign. V 13513 Plzeň.
- ⁵ Jedná se o sdělení VONS č. 324, dokument č. 325. K případu Jiřího Mazance a Františka Pometla viz dále sdělení VONS č. 334 a 346, dokumenty č. 335 a 349.
- ⁶ Správně maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi.
- ⁷ Tento časopis vycházel do roku 2006, <http://serafinska-cesta.byl.cz/> [28. 2. 2014].
- ⁸ Vyšetřování bylo ukončeno dne 27. 5. 1983, 14. 6. 1983 vznesl městský prokurátor v Plzni JUDr. Karel Anděl proti J. Mazancovi a F. Pometlovi obžalobu. Obžaloba je uložena in: ABS, vyšetřovací spis k případu Josefa Mazance a Františka Pometla, sign. V 13513 Plzeň.
- ⁹ Jedná se o zákon č. 218/1949 Sb. ze 16. 10. 1949 o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem a vládní nařízení č. 219/1949 Sb. z 18. 10. 1949 o hospodářském zabezpečení církve římskokatolické státem. *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, r. 1949, s. 640–647.
- ¹⁰ Senát Okresního soudu Plzeň-město složený z předsedy JUDr. Eduarda Wipplingera a soudců Jiřího Jandy a Václava Štyrce uznal obžalované vinné z trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi proto, že „v Plzni a jinde jako členové nepovoleného řádu svatého Františka se od přesně nezjištěné doby, zejména pak od druhé poloviny roku 1981, až do svého zadržení 28. a 29. března 1983 aktivně podíleli na činnosti tohoto řádu, a to obžalovaný Mazanec, který byl od roku 1981 členem provinční rady a dále spolupracoval na vydávání náboženské literatury – neperiodického časopisu *Serafínská cesta* – i na vytváření jejího obsahu, a obžalovaný Pometlo na rozšiřování tohoto časopisu, do kterého také v menší míře přispíval, i když k vydávání tohoto časopisu nedal souhlas orgán státní správy; dále oba obžalovaní konali mše v bytě Marie Pechanové v Plzni, Rooseweltova ulice č. 2, rovněž bez souhlasu orgánu státní správy, a navíc obžalovaný Pometlo po předchozí domluvě s obžalovaným Mazancem získal do nepovoleného řádu svatého Františka v roce 1982 Miroslava Křivance“. Rozsudek je uložen in: ABS, vyšetřovací spis k případu Josefa Mazance a Františka Pometla, sign. V 13513 Plzeň.